

XI ANALÝZA ROZSUDKOV SÚDNEHO DVORA EÚ TÝKAJÚCICH SA NARIADENIA BRUSSEL IIA A NARIADENIA V DEDIČSKÝCH VECIACH¹

Úvod

Nižšie sú analyzované tri rozsudky Súdneho dvora EÚ týkajúce sa notárskej činnosti. Prvý rozsudok Súdneho dvora EÚ sa zaoberá výkladom čl. 1 ods. 1 písm. b) a čl. 1 ods. 3 písm. f) nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností. Druhý rozsudok Súdneho dvora EÚ sa zaoberá výkladom pojmov uvedených v čl. 12 ods. 3 písm. b) vyššie uvedeného nariadenia. Posledný rozsudok Súdneho dvora EÚ sa naproti tomu zaoberá výkladom čl. 1 ods. 2 písm. k) a l) a čl. 31 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 650/2012 zo 4. júla 2012 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí a prijatí a výkone verejných listín v dedičských veciach a o zavedení európskeho osvedčenia o dedičstve.

XI.1 Právomoc súdu na schválenie dohody o vysporiadaní dedičstva uzavretej opatrovníkom maloletých detí

Súdny dvor EÚ sa vo svojom rozsudku Matoušková² zaoberá otázkou, či schválenie dohody o vysporiadaní dedičstva uzavretej opatrovníkom maloletých detí za tieto deti predstavuje opatrenie týkajúce sa výkonu rodičovských práv a povinností v zmysle článku 1 ods. 1 písm. b) nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o právomoci a uznávaní

¹ Táto práca bola podporovaná Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe zmluvy č. APVV-14-0852.

² Rozsudok Súdneho dvora EÚ zo 6. októbra 2015, C-404/14, ECLI: EU:C:2015:653.

a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000 (ďalej len „nariadenie“ alebo „nariadenie Brusel IIa“), alebo opatrenie týkajúce sa dedičstva v zmysle článku 1 ods. 3 písm. f) nariadenia, ktoré je vylúčené z rozsahu jeho pôsobnosti.

XI.1.1 Skutkový stav

Městský soud v Brně rozhodnutím z 27. apríla 2010 začal konanie o dedičstve po pani Martinusovej, zomrelej 8. mája 2009 v Holandsku. Vykonaním úkonov v konaní o dedičstve bola poverená ako súdna komisárka notárka Marie Matoušková. Súdna komisárka zistila, že zomrelá bola občiankou Českej republiky, bydliskom v čase smrti v Brne (Česká republika). Manžel zomrelej a ich dve maloleté deti (ďalej len „dedičia“) mali bydlisko v Holandsku.

Na účely zabránenia prípadným stretom záujmov medzi dedičmi Městský soud v Brně ustanovil podľa českých právnych predpisov „kolízneho opatrovníka“ na zastupovanie záujmov maloletých detí. Účastníci konania uviedli, že v Holandsku nebolo vedené žiadne dedičské konanie.

Dňa 14. júla 2011 uzavreli dedičia dohodu o vysporiadaní dedičstva. Městský soud v Brně rozhodnutím z 10. augusta 2011 určil obvyklú cenu majetku zomrelej, výšku dlhov a čistú hodnotu dedičstva.

Dňa 2. augusta 2012 pozostalý manžel v notárskom dedičskom konaní uviedol nové skutočnosti, a to, že zomrelá mala v čase smrti bydlisko v skutočnosti v Holandsku a v Českej republike mala len vedený evidovaný pobyt, ktorý nezodpovedal skutočnosti. Ďalej upozornil na dedičské konanie, ktoré už prebehlo v Holandsku a predložil o tom potvrdenie zo 14. marca 2011. M. Matoušková predložila opatrovníckemu súdu dohodu o vysporiadaní dedičstva na schválenie, keďže dvaja účastníci tejto dohody boli maloletými deťmi.

Uvedený opatrovnícky súd vrátil spis M. Matouškovej bez vecného vybavenia s odôvodnením, že maloleté deti žijú dlhodobo mimo Českej republiky, pričom uviedol, že sa nemôže vyhlásiť za nepríslušný, ani postúpiť vec na Nejvyšší soud na účely určenia miestne príslušného súdu. Za týchto okolností sa M. Matoušková 10. júla 2013 obrátila priamo na Nejvyšší soud so žiadosťou o určenie miestne príslušného súdu, ktorý bude rozhodovať o schválení dohody o vysporiadaní dedičstva v predmetnej veci.

Tento súd sa domnieva, že je potrebný výklad nariadenia č. 2201/2003 Súdnym dvorom, keďže predmetné schválenie je opatrením určeným na ochranu záujmov maloletých a môže patriť do rozsahu pôsobnosti tohto nariadenia. Takéto opatrenie prijaté v rámci dedičského konania však môže byť tiež kvalifikované ako opatrenie týkajúce sa dedičstva a ako také môže byť vylúčené z rozsahu pôsobnosti uvedeného nariadenia podľa jeho článku 1 ods. 3 písm. f).

Za týchto okolností Nejvyšší soud rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku: „Pokiaľ je za maloletého jeho opatrovníkom uzavretá dedičská dohoda, ktorá k svojej platnosti vyžaduje schválenie súdu, ide zo strany súdu o opatrenie v zmysle článku 1 ods. 1 písm. b) alebo o opatrenie v zmysle článku 1 ods. 3 písm. f) nariadenia č. 2201/2003?“

XI.1.2 Výrok rozhodnutia

Nariadenie Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000, sa má vykladať v tom zmysle, že schválenie dohody o vysporiadaní dedičstva uzavretej opatrovníkom maloletých detí za tieto deti predstavuje opatrenie týkajúce sa výkonu rodičovských práv a povinností v zmysle článku 1 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia patriace do rozsahu pôsobnosti tohto nariadenia, a nie opatrenie týkajúce sa dedičstva v zmysle článku 1 ods. 3 písm. f) uvedeného nariadenia, ktoré je vylúčené z rozsahu jeho pôsobnosti.

XI.1.3 Komentár

Súdny dvor sa v danom prípade venoval pôsobnosti nariadenia Brusel IIa. Prejudiciálna otázka, ktorá bola v tejto veci podaná, mala rozhodnúť, či možno aplikovať čl. 1 ods. 1 písm. b) nariadenia na schválenie dedičskej dohody, ktorá je za maloletého uzatvorená opatrovníkom a ktorá ku svojej platnosti vyžaduje schválenie súdu, alebo naopak aplikovať čl. 1 ods. 3 písm. f) tohto nariadenia.

Keďže maloleté osoby nie sú plne spôsobilé na právne úkony, je potrebné, aby boli pri uzatváraní dedičskej dohody zastúpené opatrovníkom. Takéto

opatrenie má za cieľ chrániť najlepší záujem maloletých osôb. Zároveň sa týka výlučne spôsobilosti fyzickej osoby na právne úkony.

Hoci potreba schváliť dedičskú dohodu vznikla v rámci dedičského konania, Súdny dvor konštatoval, že túto skutočnosť nemožno považovať za určujúcu pre zaradenie tohto opatrenia do dedičského práva v zmysle čl. 1 ods. 3 písm. f) nariadenia. Súd dôvodil, že potreba získať schválenie opatrovníckeho súdu je priamym dôsledkom osobného stavu a spôsobilosti maloletých osôb a predstavuje opatrenie na ochranu dieťaťa spojené so správou, udržiavaním alebo nakladaním s jeho majetkom v rámci výkonu rodičovských práv a povinností.

Súdny dvor si vo svojom odôvodnení dopomohol aj výkladom nariadenia Európskeho parlamentu a rady (EÚ) č. 650/2012 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí a prijatí a výkone verejných listín v dedičských veciach a o zavedení európskeho osvedčenia o dedičstve (ďalej iba „nariadenie č. 650/2012“), ktoré v čase vydania rozsudku bolo síce platné, ale nie účinné (pozn. nariadenie č. 650/2012 nadobudlo účinnosť 17. augusta 2015). Napriek tomu, že nariadenie č. 650/2012 sa má uplatňovať na celé dedičské konanie, v zmysle čl. 1 ods. 2 písm. b) tohto nariadenia, je z jeho rozsahu pôsobnosti výslovne vylúčená právna spôsobilosť fyzických osôb a ich spôsobilosť na právne úkony. Nariadenie č. 650/2012 upravuje iba dedičskú spôsobilosť a spôsobilosť osoby, ktorá robí právny úkon nakladania s majetkom pre prípad smrti.

Výklad súdneho dvora v tejto veci je navyše v súlade s jeho doterajšou judikatúrou. Súdny dvor sa snaží zabrániť akémukoľvek prekryvaniu právnych noriem, ktoré sú obsiahnuté v právnych aktoch EÚ, a tiež právnemu vákuu.

V nadväznosti na vyššie uvedené súd konštatoval, že schválenie dohody o vyporiadaní dedičstva uzavretej opatrovníkom maloletej osoby, patrí do pôsobnosti nariadenia v zmysle čl. 1 ods. 1 písm. b) a predstavuje tak opatrenie týkajúce sa výkonu rodičovských práv a povinností a nie opatrenie týkajúce sa dedičstva v zmysle článku 1 ods. 3 písm. f) nariadenia, ktoré je vylúčené z rozsahu jeho pôsobnosti.

XI.2 Právomoc súdu členského štátu na schválenie odmietnutia dedičstva v mene maloletého dieťaťa

Súdny dvor EÚ sa vo svojom rozsudku Saponaro³ zaoberá výkladom pojmov „prijatie dohody o právomoci výslovne či iným jednoznačným spôsobom“, „všetci účastníci konania prijali právomoc súdov v čase začatia konania“ a „najlepší záujem dieťaťa“, ktoré sú uvedené v čl. 12 ods. 3 písm. b) nariadenia Brusel IIa.

XI.2.1 Skutkový stav

Pán Saponaro a pani Xylinová konajúci v mene ich maloletého dieťaťa, gréckeho štátneho príslušníka, podali návrh na Eirinodikeio Lerou (zmierovací sudca v Leroze, Grécko) na schválenie odmietnutia dedičstva po starom otcovi z matkinej strany (ďalej len „poručiteľ“) tohto dieťaťa.

Poručiteľ zomrel 10. mája 2015 bez toho, aby zanechal závet. V čase svojho úmrtia mal bydlisko v Grécku. Dedičstvo pozostávalo z automobilu a člnu, ktoré sa nachádzajú v Grécku a ich celková hodnota bola 900 eur. Okrem toho poručiteľ bol odsúdený za spáchanie trestného činu podvodu v štádiu pokusu a jeho dedičia sa vystavujú nebezpečenstvu, že by ich mohla obeť žalovať v sporovom konaní o náhradu škody.

Práve z tohto dôvodu sa manželka poručiteľa a jeho dcéry, t. j. konkrétne stará matka, matka a teta maloletého dieťaťa už vzdali dedičstva a otec spolu s matkou tohto dieťaťa podali návrh na schválenie odmietnutia dedičstva v mene tohto dieťaťa, ktoré je ďalším dedičom v poradí.

Pán Saponaro a pani Xylinová, ako aj ich maloleté dieťa majú obvyklý pobyt v Ríme (Taliansko).

Eirinodikeio Lerou (zmierovací sudca v Leroze) sa pýta na právomoc gréckych súdov pri rozhodovaní o návrhu podanom rodičmi, a najmä na možnosť dohody o právomoci na základe článku 12 ods. 3 nariadenia č. 2201/2003.

³ Rozsudok Súdneho dvora EÚ z 19. apríla 2018, C-565/16, ECLI:EU:C:2018:265.

Za týchto podmienok Eirinodikeio Lerou (zmierovací sudca v Leroze) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Má sa na účel platnosti dohody o právomoci podľa článku 12 ods. 3 písm. b) nariadenia č. 2201/2003 vychádzať z predpokladu, že v prípade návrhu na schválenie odmietnutia dedičstva, ktorý na grécky súd podali rodičia maloletého dieťaťa s obvyklým pobytom v Taliansku:

- a) rodičia jednoznačným spôsobom prijali dohodu o právomoci samotným podaním návrhu na schválenie právneho úkonu na grécky súd;
- b) [prokurátor] je jedným z účastníkov konania, ktorí musia v čase začatia konania súhlasiť s dohodou o právomoci, a to vzhľadom na skutočnosť, že podľa gréckej právnej úpravy je zo zákona plnoprávnym účastníkom predmetného konania, a
- c) dohoda o právomoci je v záujme dieťaťa, vzhľadom na to, že dieťa má spolu s rodičmi, ktorí sú navrhovateľmi, obvyklý pobyt v Taliansku, kým posledný pobyt poručiteľa pred jeho smrťou, ako aj jeho majetok, ktorý je predmetom dedičstva, sa nachádzajú na území Grécka?“

XI.2.2 Výrok rozhodnutia

V situácii ako vo veci samej, keď rodičia maloletého dieťaťa, ktorí majú rovnaký obvyklý pobyt ako toto dieťa v jednom členskom štáte, podali v jeho mene návrh na schválenie odmietnutia dedičstva na súde iného členského štátu, článok 12 ods. 3 písm. b) nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000, sa má vykladať v tom zmysle, že:

- podanie predložené spoločne rodičmi dieťaťa na súde podľa ich výberu predstavuje jednoznačné prijatie právomoci tohto súdu danými rodičmi,
- prokurátor, ktorý je podľa vnútroštátneho práva plnoprávnym účastníkom konania, je aj účastníkom konania v zmysle článku 12 ods. 3 písm. b) nariadenia č. 2201/2003. Námietka tohto účastníka konania proti výberu súdu, ktorý má právomoc, rodičmi dieťaťa po momente, keď sa na uvedenom súde začalo konanie, bráni uznaniu, že došlo k akceptovaniu voľby právomoci všetkými účastníkmi konania v tomto momente. V prípade neexistencie takej námietky možno súhlas tohto účastníka konania považovať za implicitný a podmienku prijatia dohody o právomoci

- výslovne alebo iným jednoznačným spôsobom zo strany všetkých účastníkov konania v čase jeho začatia možno považovať za splnenú a
- okolnosť, že bydlisko poručiteľa v čase jeho úmrtia, jeho majetok, ktorý je predmetom dedičského konania, a dlhy dedičstva sa nachádzali v členskom štáte, v ktorom sa nachádza zvolený súd, umožňuje – v prípade nedostatku dôkazov preukazujúcich, že by dohoda o právomoci mohla mať nepriaznivý vplyv na situáciu dieťaťa – domnievať sa, že takáto dohoda o právomoci je v najlepšom záujme dieťaťa.

XI.2.3 Komentár

Súdny dvor sa v danom prípade zaoberal súdnou spoluprácou v občianskych veciach. Konkrétne sa venoval výkladu čl. 12 ods. 3 písm. b) nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000 (ďalej iba „nariadenie“).

Rodičia maloletého dieťaťa s obvyklým pobytom v Taliansku podali na grécky súd návrh na odmietnutie dedičstva v mene maloletého. Prejudiciálna otázka, ktorá bola v tejto veci podaná, mala za úlohu potvrdiť resp. vyvrátiť tri hypotézy: a) samotné podanie návrhu na schválenie odmietnutia dedičstva v mene maloletého možno považovať za jednoznačný spôsob prijatia dohody o právomoci rodičmi, b) prokurátor, ktorý je podľa gréckej právnej úpravy účastníkom predmetného konania, je účastníkom aj v zmysle čl. 12 ods. 3 písm. b) nariadenia, c) dohoda o právomoci je v záujme dieťaťa, ak má toto spoločne s rodičmi obvyklý pobyt v Taliansku, avšak posledný pobyt poručiteľa, ako aj jeho majetok a dlhy, ktoré sú predmetom dedičstva, sa nachádzajú na území Grécka.

Predtým, ako sa Súdny dvor venoval výkladu čl. 12 ods. 3 písm. b) nariadenia, bolo treba preskúmať, či sa toto nariadenie vôbec uplatní na určenie súdu, ktorý má právomoc v danej situácii konať. Situácia totiž spadá do rámca dedenia a podľa čl. 1 ods. 3 písm. f) nariadenia sa toto nariadenie nevzťahuje na otázky dedenia.

Súdny dvor už raz rozhodol (rozsudok zo 6. októbra 2015, Matoušková, C-404/14, EU:C:2015:653), že hoci potreba schváliť dedičskú dohodu vznikla v rámci dedičského konania, túto skutočnosť nemožno považovať za určujúcu pre zaradenie tohto opatrenia do dedičského práva v zmysle čl. 1 ods. 3 písm.

f) nariadenia. Potreba získať schválenie opatrovníckeho súdu je tak priamym dôsledkom osobného stavu a spôsobilosti maloletých osôb a predstavuje opatrenie na ochranu dieťaťa spojené so správou, udržiavaním alebo nakladaním s jeho majetkom v rámci výkonu rodičovských práv a povinností.

V súlade s vyššie uvedeným rozhodnutím ako aj doterajšou judikatúrou Súdny dvor konštatoval, že návrh na odmietnutie dedičstva v mene maloletého dieťaťa sa týka osobného stavu a právnej spôsobilosti osoby, a preto nepatrí do dedičského práva, ale oblasti rodičovských práv a povinností.

Následne Súdny dvor určil, že prejudiciálna otázka sa konkrétne týka výkladu troch pojmov „prijatie dohody o právomoci výslovne či iným jednoznačným spôsobom“, „všetci účastníci konania prijali právomoc súdov v čase začatia konania“ a „najlepší záujem dieťaťa“, ktoré sú uvedené v čl. 12 ods. 3 písm. b) nariadenia a preto sa rozhodol poskytnúť osobitný výklad ku každému z nich.

K prvému pojmu „prijatie dohody o právomoci výslovne či iným jednoznačným spôsobom“ Súdny dvor uviedol, že čl. 12 ods. 3 písm. b) nariadenia vyžaduje, aby existencia dohody o voľbe právomoci medzi všetkými účastníkmi konania bola preukázaná výslovne alebo iným jednoznačným spôsobom. Ďalej uviedol, že ak obaja rodičia maloletého dieťaťa podali spoločný návrh na tom istom súde, prejavili tým svoj spoločný úmysel obrátiť sa na tento súd a teda svoj súhlas s voľbou súdu, ktorý má právomoc a preto treba toto prijatie považovať za „jednoznačné“ v zmysle nariadenia.

K druhému pojmu „všetci účastníci konania v čase začatia konania“ sa Súdny dvor vyjadril, že je potrebné preskúmať, či prokurátor, ktorý je účastníkom konania podľa gréckeho práva, je aj účastníkom konania v zmysle čl. 12 ods. 3 písm. b) nariadenia. Súdny dvor konštatoval, že v súlade s doterajšou judikatúrou sa tento pojem musí vykladať doslovne. Normotvorca Únie sa rozhodol pre výraz zahŕňajúci všetkých účastníkov konania v zmysle vnútroštátneho práva, a preto možno konštatovať, že prokurátor, ktorý má podľa gréckeho práva postavenie účastníka konania v konaniach ako vo veci samej a ktorý zastupuje záujmy dieťaťa, predstavuje účastníka konania aj v zmysle čl. 12 ods. 3 písm. b) nariadenia.

K tretiemu a zároveň poslednému pojmu „najlepší záujem dieťaťa“ Súdny dvor uviedol, že podmienka, že využitie dohody o právomoci nemôže v žiadnom prípade byť v rozpore s najlepším záujmom dieťaťa, sa musí overiť v každom jednotlivom prípade. Dohoda o právomoci nemôže mať nepriaznivý

vplyv na situáciu dotknutého dieťaťa. Súdny dvor dôvodil, že v predmetnej veci malo maloleté dieťa štátnu príslušnosť k členskému štátu, v ktorom sa nachádzal zvolený súd, navyše tam bolo aj posledné bydlisko poručiteľa, ako aj jeho majetok a dlhy, ktoré boli predmetom dedičského konania. Súdny dvor dospel k záveru, že tieto prvky posilňujú prepojenie medzi dieťaťom a členským štátom, v ktorom sa nachádza zvolený súd, a dávajú tomuto súdu dobré predpoklady pre posúdenie kontextu odmietnutia dedičstva v mene dieťaťa. Vzhľadom k tomu, že vnútroštátny súd ani prokurátor, ktorý je povinný chrániť najlepšie záujmy dieťaťa neuviedli nič, z čoho by vyplývalo, že podanie návrhu na súd zvolený rodičmi by malo akýkoľvek zásah do záujmu dieťaťa, dospel Súdny dvor k rozhodnutiu, že podmienka týkajúca sa zohľadnenia najlepšieho záujmu dieťaťa je v tomto prípade splnená.

XI.3 Rozsah pôsobnosti nariadenia (EÚ) č. 650/2012

Súdny dvor EÚ sa vo svojom rozsudku Kubicka⁴ zaoberá rozsahom pôsobnosti nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 650/2012 zo 4. júla 2012 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí a prijatí a výkone verejných listín v dedičských veciach a o zavedení európskeho osvedčenia o dedičstve (ďalej iba „nariadenie“). Konkrétne sa venuje výkladu čl. 1 ods. 2 písm. k) a l) a čl. 31 nariadenia.

XI.3.1 Skutkový stav

Pani Kubická, poľská štátna príslušníčka s bydliskom vo Frankfurte nad Odrou (Nemecko), uzavrela manželstvo s nemeckým štátnym príslušníkom. Z toho zväzku sa narodili dve, ešte maloleté deti. Manželia sú spoluvlastníkmi, každý v jednej polovici, pozemku vo Frankfurte nad Odrou, na ktorom je postavený ich rodinný dom. Pani Kubická sa obrátila na notársky úrad so sídlom v Słubiciach (Poľsko) s cieľom zriadiť svoj závet.

Pani Kubická si priala do svojho závetu vložiť vindikačný odkaz, ktorý je poľským právom dovolený, v prospech svojho manžela, a ktorého predmet je jej spoluvlastnícky podiel na spoločnej nehnuteľnosti, ktorá sa nachádza vo

⁴ Rozsudok Súdneho dvora EÚ zo dňa 12.10.2017, C-218/16, ECLI: EU:C:2017:755

Frankfurte nad Odrou. Pokiaľ ide o zvyšnú časť vecí tvoriacich jej dedičstvo, praje si zachovať zákonné nástupníctvo, na základe ktorého manžel a deti budú dediť rovným dielom.

Výslovne vylúčila uplatnenie jednoduchého odkazu (damnačného odkazu) upraveného v článku 968 Občianskeho zákonníka, keďže taký odkaz by spôsobil problémy súvisiace so zastupovaním jej maloletých detí, ktoré sú oprávnenými osobami, a viedol by aj k dodatočným nákladom.

Dňa 4. novembra 2015 zástupca notárky odmietol vykonať notársky úkon spočívajúci v zriadení závetu obsahujúceho vindikačný odkaz, ako požadovala pani Kubická, z dôvodu, že zriadenie závetu obsahujúceho taký odkaz je v rozpore s nemeckými právnymi predpismi a judikatúrou z oblasti vecných práv a zápisu vlastníckych práv v katastri nehnuteľností, ktoré treba zohľadniť v zmysle článku 1 ods. 2 písm. k) a l), ako aj článku 31 nariadenia č. 650/2012, a že taký úkon je teda v rozpore s právom.

Spresnil, že v Nemecku možno odkazovníka zapísať do katastra nehnuteľností iba na základe notárskej zmluvy o prechode vlastníckeho práva k nehnuteľnosti medzi dedičmi a odkazovníkom. Cudzie vindikačné odkazy sú v Nemecku cestou takzvaného prispôsobenia upravené na damnačné odkazy podľa článku 31 nariadenia č. 650/2012. Tento výklad vyplýva z odôvodnení nemeckého zákona, ktorým bolo zmenené vnútroštátne právo v súlade s ustanoveniami nariadenia č. 650/2012 [Internationales Erbrechtsverfahrensgesetz (zákon o medzinárodnom dedičskom konaní) z 29. júna 2015, BGBl. I, s. 1042].

Dňa 16. novembra 2015 podala pani Kubická na základe článku 83 notárskeho poriadku príslušnému notárovi sťažnosť proti rozhodnutiu, ktorým bolo odmietnuté zriadiť závet obsahujúci uvedený vindikačný odkaz. Tvrdila, že ustanovenia nariadenia č. 650/2012 treba vykladať autonómne a že v podstate žiadne z jeho ustanovení neodôvodňuje obmedziť rozhodné dedičské právo takým spôsobom, ktorý by ospravedlňoval neuznanie vecných účinkov vindikačného odkazu.

Z dôvodu, že sťažnosti, ktorú podala pani Kubická na notárskom úrade, nebolo vyhovené, podala pani Kubická žalobu na Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim (Krajský súd Gorzów Wielkopolski, Poľsko).

Vnútroštátny súd sa domnieva, že podľa článku 23 ods. 2 písm. b) a e), ako aj článku 68 písm. m) nariadenia č. 650/2012 sa na vindikačný odkaz vzťahuje rozhodné dedičské právo, avšak pýta sa, v akom rozsahu môže právo

uplatniteľné v mieste, kde sa nachádza nehnuteľnosť, ktorá je predmetom tohto odkazu, obmedziť vecné účinky vindikačného odkazu, ktoré sú stanovené zvoleným dedičským právom.

Vzhľadom na to, že na základe článku 1 ods. 2 písm. k) nariadenia č. 650/2012 je „povaha vecných práv“ vylúčená z rozsahu pôsobnosti nariadenia, nemôže vindikačný odkaz, ktorý stanovuje dedičské právo, zakladať vecné práva, ktoré *lex rei sitae* odkázanej veci nepozná. Treba však určiť, či to isté ustanovenie tiež z oblasti pôsobnosti tohto nariadenia vylučuje možné dôvody nadobudnutia vecných práv. V tejto súvislosti sa vnútroštátny súd domnieva, že otázka nadobudnutia vecných práv vindikačným odkazom spadá výlučne do pôsobnosti rozhodného dedičského práva. Poľská právna veda zastáva v tejto oblasti rovnaké stanovisko, avšak v dôvodovej správe k návrhu zákona o medzinárodnom dedičskom práve, ktorým sa menia ustanovenia týkajúce sa osvedčenia o dedičstve a niektoré ďalšie ustanovenia [Gesetzesentwurf der Bundesregierung, BT-Drs. 17/5451 zo 4. marca 2015], upravuje, že nemecké právo nemusí v rámci nariadenia č. 650/2012 uznať vindikačný odkaz vydaný na základe závetu zriadeného podľa práva iného členského štátu.

Vnútroštátny súd sa s odkazom na článok 1 ods. 2 písm. l) rovnakého nariadenia tiež pýta, či môže mať právo uplatniteľné na registre práv k nehnuteľnostiam alebo hnutelným veciam vplyv na dedičskoprávne následky odkazu. V tejto súvislosti spresňuje, že ak sa uzná, že odkaz vyvoláva vecné účinky v oblasti dedenia, právo členského štátu, v ktorom je tento register vedený, by slúžilo len na to, aby zapísalo následky dedičskoprávneho nadobudnutia a nemalo by žiadny vplyv na nadobudnutie ako také.

Z toho dôvodu sa tento súd domnieva, že výklad článku 31 nariadenia č. 650/2012 tiež závisí od toho, či členský štát, v ktorom sa vec, ktorá je predmetom odkazu, nachádza, môže alebo nemôže spochybniť vecný účinok tohto odkazu, ktorý vyplýva zo zvoleného dedičského práva.

Za týchto okolností Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim (Krajský súd Gorzów Wielkopolski) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Majú sa článok 1 ods. 2 písm. k) a l) alebo článok 31 nariadenia [č. 650/2012] vykladať v tom zmysle, že umožňujú odmietnuť uznanie vecných účinkov vindikačného odkazu (*legatum per vindicationem*), ktorý je stanovený v rozhodnom dedičskom práve, ak sa odkaz týka vlastníckeho práva

k nehnuteľnosti, ktorá sa nachádza v členskom štáte, ktorého právo nepozná inštitút odkazu s priamym vecným účinkom?“

XI.3.2 Výrok rozhodnutia

Článok 1 ods. 2 písm. k) a l), ako aj článok 31 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 650/2012 zo 4. júla 2012 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí a prijatí a výkone verejných listín v dedičských veciach a o zavedení európskeho osvedčenia o dedičstve sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia tomu, aby orgán členského štátu odmietol uznať vecné účinky vindikačného odkazu, ktorý je stanovený v rozhodnom dedičskom práve, ktoré si poručiteľ zvolil na základe článku 22 ods. 1 tohto nariadenia, pokiaľ dôvodom tohto odmietnutia je to, že tento odkaz sa týka vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, ktorá sa nachádza v tom členskom štáte, ktorého právo nepozná inštitút odkazu s priamym vecným účinkom k okamihu začatia dedičského konania.

XI.3.3 Komentár

Súdny dvor sa v danom prípade zaoberal pôsobnosťou vyššie uvedeného nariadenia v dedičských veciach. Konkrétne sa venoval výkladu čl. 1 ods. 2 písm. k) a l) a čl. 31 tohto nariadenia.

V danom prípade si chcela pani Aleksandra Kubicka (ďalej iba „p. Kubicka“), poľská štátna príslušníčka s obvyklým pobytom v Nemecku, nechať zriadiť závet v podobe verejnej listiny na notárskom úrade so sídlom v Poľsku, ktorý mal obsahovať ustanovenie o zvolení poľského dedičského práva za rozhodné právo a ktorého súčasťou mal byť vindikačný odkaz, týkajúci sa nehnuteľnosti nachádzajúcej sa v Nemecku. Notársky úrad odmietol zriadenie takéhoto závetu s poukazom, že vindikačný odkaz, ktorý je poľským právom dovolený, je zároveň v rozpore s nemeckými predpismi, ktoré treba zohľadniť v zmysle čl. 1 ods. 2 písm. k) a l) a čl. 31 nariadenia.

Prejudiciálna otázka, ktorá bola v tejto veci podaná, mala za úlohu zodpovedať, či sa majú čl. 1 ods. 2 písm. k) a l) a čl. 31 nariadenia vykladať v tom zmysle, že umožňujú odmietnuť uznanie vecných účinkov vindikačného odkazu, ktorý je stanovený v rozhodnom dedičskom práve, ak sa odkaz týka

vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, ktorá sa nachádza v členskom štáte, ktorého právo nepozná inštitút odkazu s priamym vecným účinkom.

Predtým, ako sa Súdny dvor venoval výkladu čl. 1 ods. 2 písm. k) a l) a čl. 31 nariadenia, bolo treba preskúmať, či je táto prejudiciálna otázka vôbec prípustná. Nemecká a maďarská vláda totiž namietli jej neprípustnosť z dôvodu, že je hypotetická.

Nemecká vláda sa domnievala, že dôvody, pre ktoré by malo byť zriadenie predmetného závetu protiprávne, jasne z rozhodnutia vnútroštátneho súdu nevyplývajú. Súdny dvor argumentoval, že podľa poľského práva je notár povinný odmietnuť vykonať notársky úkon aj vtedy, keď je tento v rozpore s právom. Ďalej dôvodil, že poľské súdy musia považovať ustanovenia závetu upravujúce vindikačný odkaz, ktoré sú z dôvodu ich právnej konštrukcie neúčinné, za v rozpore s právom. Keďže poľskému súdu prináležalo overiť s prihliadnutím na nariadenie odôvodnenosť odmietnutia notára vykonať notársky úkon, bol potrebný pre rozhodnutie v konaní vo veci samej výklad čl. 1 ods. 2 písm. k) a l) a čl. 31 nariadenia. Maďarská vláda sa domnievala, že otázka sa týka sporu, ktorý zatiaľ nevznikol, pretože poručiťka nezomrela a nemeckému orgánu, ktorý je zodpovedný za vedenie katastra nehnuteľností, nebol podaný príslušný návrh týkajúci sa predmetnej nehnuteľnosti. Súdny dvor argumentoval, že z odôvodnenia 7. nariadenia vyplýva, že jeho cieľom je umožniť občanom usporiadať svoje dedičstvo vopred. V súlade s vyššie uvedeným Súdny dvor rozhodol, že prejudiciálna otázka je prípustná.

Následne Súdny dvor špecifikoval, že prejudiciálna otázka sa konkrétne týka zodpovedania, či sa majú článok 1 ods. 2 písm. k) a l), ako aj článok 31 nariadenia vykladať v tom zmysle, že bránia tomu, aby orgán členského štátu odmietol uznať vecné účinky vindikačného odkazu, ktorý je stanovený v rozhodnom dedičskom práve, ktoré si poručiť zvolil na základe čl. 22 ods. 1 nariadenia, pokiaľ dôvodom tohto odmietnutia je to, že tento odkaz sa týka vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, ktorá sa nachádza v tom členskom štáte, ktorého právo nepozná inštitút odkazu s priamym vecným účinkom k okamihu začatia dedičského konania. Súdny dvor sa rozhodol poskytnúť osobitný výklad ku každému ustanoveniu.

K čl. 1 ods. 2 písm. k) nariadenia Súdny dvor uviedol, že týmto ustanovením je z rozsahu pôsobnosti nariadenia vylúčená „povaha vecných práv“. Ďalej podotkol, že toto ustanovenie sa týka kvalifikácie majetku a práva a určenia výsad držiteľa týchto práv a rozsah jeho pôsobnosti sa týka tiež existencie

a počtu vecných práv v právnom poriadku členských štátov. Súdny dvor konštatoval, že v prejednávanej veci stanovujú vindikačný odkaz podľa poľského práva, ako aj damnačný odkaz podľa nemeckého práva podmienky prechodu vlastníctva majetku, teda vecného práva, ktoré oba dotknuté právne poriadky poznajú. Priamy prechod vlastníckeho práva prostredníctvom vindikačného odkazu sa totiž týka výlučne podmienok prechodu tohto vecného práva v prípade smrti poručiteľa, ktorý má toto nariadenie umožniť, na rozdiel od čl. 1 ods. 2 písm. k) nariadenia, ktorý sa takých podmienok prechodu netýka. V súlade s vyššie uvedeným Súdny dvor rozhodol, že čl. 1 ods. 2 písm. k) nariadenia sa má vykladať v tom zmysle, že bráni odmietnutiu uznania vecných účinkov vindikačného odkazu, ktoré uplatnením dedičského práva zvoleného poručiťom taký odkaz vyvoláva k okamihu začatia dedičského konania, členským štátom, ktorého právny poriadok nepozná inštitút vindikačného odkazu.

K čl. 1 ods. 2 písm. l) nariadenia Súdny dvor uviedol, že týmto ustanovením je z rozsahu pôsobnosti nariadenia vylúčený zápis práv k nehnuteľnostiam alebo hnutelným veciam do registra vrátane právnych náležitostí takéhoto zápisu a účinky zápisu alebo opomenutia zápisu takýchto práv do registra. Ďalej podotkol, že toto ustanovenie sa týka iba zápisu práv k nehnuteľnostiam alebo hnutelným veciam do registra vrátane právnych náležitostí takéhoto zápisu a účinkov zápisu alebo opomenutia zápisu takýchto práv do registra a podmienky nadobudnutia takých práv nefigurujú medzi oblasťami vylúčenými z pôsobnosti tohto nariadenia na základe tohto ustanovenia. Súdny dvor podložil svoju argumentáciu tiež čl. 23 nariadenia, ktorého znenie zabraňuje rozdeliť dedičstvo na niekoľko častí. V súlade s vyššie uvedeným Súdny dvor rozhodol, že čl. 1 ods. 2 písm. l) nariadenia sa má vykladať v tom zmysle, že bráni odmietnutiu uznania vecných účinkov vindikačného odkazu, ktoré uplatnením vybraného rozhodného dedičského práva tento odkaz vyvoláva k okamihu začatia dedičského konania, v členskom štáte, ktorého právny poriadok inštitút vindikačného odkazu nepozná.

K čl. 31 nariadenia Súdny dvor uviedol, že toto ustanovenie sa netýka podmienok prechodu vecných práv, ale iba rešpektovania obsahu vecných práv a prebratia týchto vecných práv právnym poriadkom členského štátu, v ktorom sa uplatňujú. Súdny dvor konštatoval, že v prejednávanej veci je vecné právo, ktoré chcela p. Kubická previesť prostredníctvom vindikačného odkazu vlastníckym právom, ktoré nemecké právo nesporne pozná. Vzhľadom k tomu, že vecné právo, ktoré prechádza na základe vindikačného odkazu, je

vlastníckym právom, ktoré je uznané v nemeckom práve, nie je tak potrebné uskutočniť prispôsobenie podľa čl. 31 nariadenia. V súlade s vyššie uvedeným Súdny dvor rozhodol, že čl. 31 nariadenia sa má vykladať v tom zmysle, že bráni odmietnutiu uznania vecných účinkov vindikačného odkazu, ktoré uplatnením vybraného rozhodného dedičského práva tento odkaz vyvoláva k okamihu začatia dedičského konania, v členskom štáte, ktorého právny poriadok inštitút vindikačného odkazu nepozná.

Záver

Táto práca sa snažila poukázať na skutočnosť, že európske právo má veľký význam aj v oblasti notárskej činnosti, hoci to nie je na prvý pohľad zrejmé. Mnohí slovenskí notári si so svojou činnosťou spájajú iba nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 650/2012 zo 4. júla 2012 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí a prijatí a výkone verejných listín v dedičských veciach a o zavedení európskeho osvedčenia o dedičstve, keďže s účinnosťou tohto nariadenia bolo pre notárov spojených viacero prednášok a školení. Netreba však zabúdať, že toto nariadenie nie je jediné, ktoré je pre výkon notárskej činnosti dôležité. Aj preto je na mieste, aby slovenskí notári venovali európskemu právu väčšiu pozornosť, keďže toto zasahuje široké spektrum ich činnosti v dnešnej globálnej dobe.